

Keywords: food security, financial instruments, forward contracts, agricultural insurance, state co-financing, agricultural sector, economic risks.

УДК 351.863

DOI 10.31521/978-617-7149-94-0-100

ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Бурковська А.І., Ph.D

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0003-0563-6967>

Лагно Д.С., аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0009-0000-3058-7306>

Анотація: Розглянуто фінансові механізми забезпечення продовольчої безпеки України в умовах економічної нестабільності. Проаналізовано роль форвардних контрактів, агрострахування та державного співфінансування у стабілізації доходів аграрних виробників та зменшенні ризиків, пов'язаних із коливаннями ринкових цін, тощо. Досліджено взаємозв'язок між ефективністю фінансових механізмів, довірою виробників до державної політики та можливістю забезпечення стабільного продовольчого забезпечення населення.

Ключові слова: продовольча безпека, фінансові механізми, економічна нестабільність, аграрний сектор, ризики.

Постановка проблеми. Забезпечення продовольчої безпеки є однією з ключових задач сучасної державної політики, оскільки воно визначає не лише фізичну доступність продуктів харчування, а й стабільність економіки та соціальну стійкість суспільства. В умовах економічної нестабільності, що проявляється у коливаннях ринкових цін, зменшенні інвестицій та ризиках воєнних і природних катастроф, забезпечення стабільного постачання харчових продуктів стає особливо складним. В таких умовах фінансові механізми виступають не лише інструментом регулювання економічних процесів, а й засобом мінімізації ризиків та підтримки надійності аграрного сектора.

Виклад основного матеріалу досліджень. Одним із важливих фінансових інструментів є форвардні контракти, які дозволяють виробникам і переробникам зафіксувати ціну на продукцію заздалегідь, знижуючи невизначеність, пов'язану з ринковими коливаннями [1]. Це забезпечує стабільність доходів фермерських господарств і дозволяє планувати виробничі процеси навіть у періоди економічної турбулентності. Разом із цим агрострахування відіграє ключову роль у захисті виробників від несподіваних втрат, викликаних природними катастрофами або воєнними ризиками [2].

Не менш важливою є роль державного співфінансування та підтримки аграрного сектору. Через субсидії та цільові програми держава стимулює

модернізацію виробництва, впровадження нових технологій і підвищення продуктивності, що безпосередньо впливає на стабільність продовольчого забезпечення [3]. Ефективне управління фінансовими ресурсами в поєднанні з міжнародною допомогою дозволяє компенсувати нестачу інвестицій, підвищити рівень страхового покриття та забезпечити гнучкість у реагуванні на економічні виклики.

Інтегроване використання цих механізмів здатне не лише зменшити економічні втрати, а й підвищити надійність постачання продуктів харчування. Вони формують комплексний підхід до управління ризиками, поєднуючи фінансову стабільність виробників з довгостроковою безпекою споживачів [2]. В умовах нестабільної економіки саме фінансові механізми стають критичним чинником, що забезпечує стійкість продовольчої системи країни та підтримує її конкурентоспроможність на міжнародних ринках.

У цьому контексті особливої ваги набуває стратегічне планування фінансових потоків і прогнозування економічних ризиків. Країна, яка прагне забезпечити продовольчу безпеку, повинна інтегрувати механізми фінансової стабілізації з політикою підтримки аграрного сектору та розвитку інфраструктури постачання [1]. Наприклад, накопичення резервів продовольства та страхування стратегічних запасів дозволяє згладжувати коливання цін і уникати дефіциту продуктів у критичні періоди. Фінансові механізми, будучи гнучкими за своєю природою, дають змогу швидко реагувати на зовнішні виклики, включаючи міжнародні економічні коливання, зміни кліматичних умов та політичні ризики.

Важливим аспектом є також взаємодія державних інституцій із приватним сектором. Підприємства, що працюють у сфері агробізнесу, отримуючи доступ до державного співфінансування або спеціальних фінансових інструментів, підвищують свою спроможність інвестувати у модернізацію виробництва та впровадження інновацій [3]. Це, в свою чергу, підвищує ефективність виробництва, зменшує втрати та гарантує більш стабільне постачання продовольчих ресурсів. Одночасно держава, використовуючи такі механізми, може коригувати ринок та підтримувати баланс між пропозицією і попитом, що є критично важливим для стабільності економіки в цілому.

Формування системи забезпечення продовольчої безпеки на місцевому рівні потребує комплексного підходу та координації дій між державними органами та органами місцевого самоврядування у кожній територіальній громаді [1]. Система має бути інтегрована у програму соціально-економічного розвитку громади та спрямована на підвищення рівня та якості життя населення, забезпечуючи стабільний доступ до продуктів харчування.

Основними учасниками процесу є органи місцевого самоврядування, виробники, експортери та імпортери продовольчої продукції, споживчі асоціації, засоби масової інформації та організації громадянського суспільства, які діють у межах територіальних громад [1]. Ефективність системи значною мірою залежить від рівня розвитку інфраструктури, фінансових ресурсів та компетенції місцевих органів управління.

Багато проблем, з якими стикаються громади, існували ще до сучасного періоду трансформацій. До основних причин складнощів у виробництві та переробці продуктів харчування відносяться дисбаланс цін на сільськогосподарську та промислову продукцію, неповнота інституційних реформ, недостатній розвиток ринкової інфраструктури, зокрема фінансово-кредитних механізмів, організованих оптових ринків та систем страхування [3]. Крім того, неефективна підтримка збиткових господарств, відсутність дієвих механізмів банкрутства сільськогосподарських підприємств та протиріччя між державними та місцевими підходами до реформ також уповільнюють розвиток місцевого аграрного сектору.

Успішне функціонування системи продовольчої безпеки на місцевому рівні залежить від здатності громад ефективно координувати ресурси, адаптувати фінансові та організаційні механізми до потреб населення та забезпечувати стабільне виробництво і постачання продуктів харчування [2]. Такий підхід дозволяє забезпечити довгострокову соціально-економічну стабільність територіальних громад та сприяти сталому розвитку аграрного сектору.

Висновки. Таким чином, фінансові механізми забезпечення продовольчої безпеки в умовах економічної нестабільності виступають не лише інструментом регулювання ринку, але й ключовим елементом стратегічної стійкості аграрного сектору. Їх комплексне та інтегроване застосування дозволяє зменшити економічні ризики, підвищити надійність постачання продуктів харчування та сформувані умови для довгострокового розвитку галузі. Для України, яка стикається з багатьма внутрішніми та зовнішніми викликами, саме фінансова стабільність аграрного сектору стає фундаментом продовольчої безпеки та соціальної стабільності.

Список використаних джерел

1. Котикова О., Бабич М., Погорелова О. Втрати продовольства та харчові відходи в ланцюзі створення вартості продовольства в Україні. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2020. Vol. 6. № 3. С. 191–220. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2020.06.03.11>.
2. Ревкова А.В. Використання світового досвіду ведення фермерства в Україні. *Colloquium-journal*. 2021. № 15 (102). Część 5. P. 77-81. DOI: 10.24412/2520-6990-2021-15102-77-80.
3. Палапа Н.В., Дем'янюк О.С., Нагорнюк О.М. Продовольча безпека України: стан та актуальні питання сьогодення. *Агроекологічний журнал*. 2022. № 2. С. 34-45. DOI: 10.33730/2077-4893.2.2022.263314.

Abstract: The financial mechanisms for ensuring Ukraine's food security under conditions of economic instability have been examined. The role of forward contracts, agricultural insurance, and state co-financing in stabilizing the incomes of agricultural producers and reducing risks associated with market price fluctuations and other factors has been analyzed. The study also investigates the relationship between the effectiveness of these financial mechanisms, producers' trust in government policy, and the ability to ensure stable food supply for the population.

Keywords: food security, financial mechanisms, economic instability, agricultural sector, risks.